

První zpěv

Hierónovi z Aitny,
vítězi v závodě vozů

I

Zlatá lyro, která po právu
    náležíš Apollónovi
a Múzám s violkovými kadeřemi:
    tanečníci čekají na tvůj pokyn,
slavnost má začít. Pěvci jsou
poslušni znamení, když z tvých strun
    zazní první tóny přede hry,
5 která uvádí sbor. Ty zhasíš i věčný oheň
nemilosrdného blesku. Na žezle Diovi
    klimbá orel, hbitá křídla
    má spuštěna po stranách:

hlavu a zahnutý zobák krále ptáků
    jsi ponořila do temného
mračna a sladkým zámkem jsi mu
    zavřela víčka; klímá
a jen zvolna do rytmu

10 zdvíhá pružný hřbet,
spoután mocí tvých tónů.
Dokonce silák Arés upustil ostré kopí
a nechal srdce dřímat. Tvé šípy zmámí
i mysl bohů díky umění Létina syna
a Múz s nabíranými rouchy.

Ale co Zeus nemá v lásce,
to se děší hlasu
píerských Múz, na zemi
i na bouřlivém moři.

15 Strach má i vězeň hrůzného
Tartaru, nepřítel bohů,
stohlavý Týfón. Kdysi vyrůstal
ve slavné jeskyni v Kilikii,
ale dnes Sicílie
a mořský ostroh nad Kýmou
těžce doléhají na jeho zarostlou
hrud' a nebeský sloup
ho pevně svírá –
20 bělavá Aitna, která po celý rok
chová na klíně štiplavý sníh.

II

Z útrob jí vyvěrají přečisté
prameny nepřístupného ohně,
jehož řeky den co den valí před sebou
žhnoucí proud dýmu.

Rudý plamen šlehá za nocí do tmy
a s burácením vrhá kamení
do mořské pláně hluboko pod sebou.

25 To netvor Týfón otvírá strašná
zřídla ohnivé zhouby. V údivu trne hrůzou,
kdo to vidí; žasne i ten,
kdo slyší vyprávět,

jakého tvora černolisté
vrcholky Aitny poutají
k loži, které mu po celé délce zarývá
své hroty do zad.

Kéž se nám, Die, dostane tvé přízně!
30 Ty vládneš nad touto horou, čelem
úrodné země. Poblíž je stejnojmenné
město, které proslavil
jeho zakladatel: na závodišti v Pýthó
vyvolal hlasatel jméno Aitny
nad vítězným vozem Hieróna.

Mořeplavci se zaradují,
když první vítr po vyplutí
zaduje jejich směrem:
věří, že je pak
35 čeká i šťastný návrat.
Právě tak dnešní
úspěchy Aitny dávají naději,
že i nadále bude proslulá
svými věncí a koňmi
a že bude opěvována na slavnostech.
Pane a vládce Lykie i Délu, Foibe,
ty, který sis oblíbil kastalský
pramen na Parnásu:
40 kéž tomu nakloníš svou mysl
a dopřeješ té zemi dobré muže!

III

Vždyť všechny úspěchy smrtelníků
mají zdroj u bohů,
ať už jsou od nich obdařeni moudrostí, silou paží
nebo výřečností. Chci nyní
oslatit Hieróna: bronzový oštěp
nevrhnu třesoucí se rukou

mimo závodiště, ale vyšlu jej
45 přímo vpřed a dál než soupeři.
Ať budoucí čas – jako dnes – vede Hieróna
dál přímou cestou k bohatství a štěstí
a dá mu zapomenout na trápení.

Ať mu připomene, v jakých
válečných bojích obstála
jeho vytrvalost, když jeho rodina
přijala z božských rukou poctu,
jakou neokusil nikdo z Řeků
50 – vznešenou korunu bohatství. Dnes však
vytáhl do boje ve stopách
Filoktéta a nutnost přiměla hrdé muže
vemlouvát se mu jako příteli.
Vypráví se, že pro zraněného
lučištníka, Poiantova syna,

si kdysi na Lémnos přijeli hrdinové
podobní bohům.
On pak vyvrátil Priamovo město
a završil úsilí Danaů:
55 sotva se přitom držel na nohou,
ale tak určil osud.
Kéž bůh ochraňuje i Hieróna v čase, jenž přijde,
a kéž mu dá v pravou chvíli
dosáhnout, po čem touží!

Múzo, nech také pro Deinomena
znít zpěv oslavující vítězné čtyřspřeží:
    radost z otcova úspěchu
    patří i jemu,
60 a tak mu jako králi Aitny složme hymnus,
    který ho potěší!

IV

To pro něj založil Hierón ono město,
    kde vládne svoboda od bohů
podle zákonů Hyllova řádu.
    Pamfýlův rod a také
potomci Hérakleovců sídlící
dole pod vrcholky Táygetu se chtějí –
    po dórským způsobu – navždy řídit
65 Aigimiovým právem. Přišli z Pindu a dobyli
Amykly, stali se bohatými sousedy Tyndareovců,
    jezdců na bílých hřebcích, a prosluli
    po celé zemi – sláva jim vykvetla z kopí.

Die Završiteli, dej, ať při vodách Ameny
    může takový úděl vždy

přisoudit občanům i králům
pravdivá řeč lidí!

Kéž s tvou pomocí muž v jejich čele
70 - i syn jím vedený - dá lidu, co mu náleží,
a obrátí ho k pokojné svornosti.

Prosím, Kronovče, umlč Féničany
i válečný křik Tyrrhénů, aby zůstali
doma poté, co spatřili svou zpupnost
plakat nad ztrátou lodí u Kýmy

- nad tím, co utrpěli v porážce
od vůdce Syrákús,
který na rychlých lodích smetl do moře
výkvět jejich vojsk,

75 a vytrhl tak Řecko
z těžkých pout otroctví.

Od Salamíny získám jako odměnu za svůj zpěv
vděk Athéňanů, ve Spartě zase

oslavím boje pod Kithairónem,
kde byly pokořeny zahnuté luky Médů.

U vlahých břehů Hímery se zavděčím
synům Deinomenovým
oslavnou písní:

80 vysloužili si ji svou zdatností,
které podlehla vojska nepřátel.

V

Řekni jen tolik, kolik si žádá daná chvíle,
a přízi mnoha bájí
spleť v hustou tkaninu: lépe se tak vyhneš
výčitkám druhých; vždyť co je přes míru,
unavuje a zklamává velké naděje.

Nic netíží občany vskrytu duše tak
jako slyšet o cizích zásluhách.

85 A přece je závist druhých lepší než jejich soucit,
proto dál usiluj o velké věci!

Řid' zástup spravedlivým kormidlem,
na kovadlině pravdy kovej svůj jazyk!

I kdyby k zemi odlétla jen malá jiskra,
lidé uvidí zář – vždyť je od tebe:
ty vládneš mnohým a mnoho
je spolehlivých svědků tvých malých
i velkých činů. Ať tvůj duch dál vzkvétá!

90 A chceš-li pořád slyšet jenom chválu,
nezalekni se výdajů.

Jako muž u kormidla pušť
plachtu po větru! Nenech se, příteli,
oklamat snadným ziskem.
Pouze lesk slávy v patách smrtelníků,

poté co odešli, podává zprávu
o jejich životech
ve vyprávěních a v písniích. Kroisova
velkorysost a zdatnost nehynou,
95 avšak Falarida, který v kovovém býku
nemilosrdně páčil muže,
provází všude zlá pověst
a zpěvy chlapců a lyry,
které zní na hostinách,
ho nezvou do své milé společnosti.
Úspěch je první a nejvyšší cena,
dobrá pověst je druhá
v pořadí. Komu se
100 po zásluze dostane obojího, získal
odměnu, nad kterou není.

Poznámky k prvnímu zpěvu

Předmětem tohoto zpěvu je vítězství Hieróna I. Syrákúského v 29. pýthijských hrách, konaných roku 470 př. Kr. O několik let dříve (konkrétně v roce 476 př. Kr.) založil Hierón pod Etnou (Aitnou) stejnojmenné město. Roku 474 př. Kr. proběhla bitva u Kýmy (srv. verše 18–19, 50–55 a 71–72).

- 2 „Tanečníci čekají na tvůj pokyn“: doslova „krok tance ti naslouchá“. Tento verš je pěkným dokladem kompozitního charakteru epiníkie, k němuž kromě slov neoddelitelně patřila také hudba a tanec.
- 15–17 Týfón (u Pindara Týfós) byl podle Hésioda (*Zrození bohů*, 820–822) posledním potomkem Země (Gaii), kterého zplodil Tartaros poté, co Zeus porazil Títány: měl sto hadích hlav s černými jazyky, kterým z očí šlehal oheň a které vydávaly nejrůznější druhy strašlivých zvuků – některé byly srozumitelné bohům, jiné připomínaly bučení býka, řev lva, štěkání psů nebo hvízdání větru (*Zrození bohů*, 829–835). Podle Apollodóra (*Bibliotheca*, 1,39–44) byl Týfón ze všech potomků Země největší a nejsilnější a Země ho zplo-

dila z hněvu nad porážkou Gigantů; Týfón měl připravit Dia o jeho šlachy, a teprve s pomocí Herma a Aigipana se vládci bohů podařilo získat šlachy zpět a obludu zneškodnit. V každém případě byl Týfón hrozbou pro Olympany i pro celý olympský řád garantovaný Diem (jehož neodmyslitelnou součástí představují Múzy), a Zeus ho proto srazil bleskem do Tartaru (*Zrození bohů*, 853–868).

- 18–19 Starověká Kýmé ležela v blízkosti dnešní Neapole. Poblíž ní byly Pithékússai, dnešní Ischia, kde Hierón zřídil kolonii. U Kýmy porazil Hierón roku 474 př. Kr. Etrusky a Karthágince (viz verše 71–72), čímž stvrdil velké vítězství Řeků nad Kartháginci u Hímery z roku 480 př. Kr. (k tomu viz verše 47–50).
- 26 „Zřídla ohnivě zhouby“: doslova „Héfaistova zřídla“.
- 21–28 V roce 479 př. Kr. došlo k masivní erupci Etny, která pokračovala ještě několik následujících let.
- 47–50 Pindaros má patrně na mysli bitvu u Hímery z roku 480 př. Kr., ve které řecké síly porazily

Karthágince. Kromě Hieróna se na řeckém vítězství podíleli také jeho bratři, zejména Gelón, který byl v té době tyranem Gely i Syrákús.

- 50–55 Pindaros zřejmě odkazuje na situaci před bitvou u Kýmy (viz níže verše 71–72), kdy byli její hrdí obyvatelé nuceni prosit Hieróna o pomoc. Tak je asi třeba rozumět Pindarovu přirovnání: obyvatelé Kýmy prosili Hieróna, aby vytáhl do boje proti Etruskům a Karthágincům, podobně jako Odysseus s Neoptolemem (nebo Diomédem v Eurípidově podání) prosili Filoktéta, který žil v ústraní na ostrově Lémnos, aby se opět připojil k řeckému vojsku, neboť jen s ním (resp. s Hérakleovým lukem a šípy v jeho držení) bylo možné dobýt Tróju.
- 53 Odysseus a Neoptolemos (příp. Diomédés) jsou označeni za hrdiny či hēróy (*hēróes*), tedy zařazení pod jednu ze tří kategorií bytostí Pindarova světa (bohové – hrdinové/hēróové – lidé, více viz v úvodu, s. 40). Prostřední postavení hēróů mezi bohy a lidmi je zde podtrženo tím, že jsou označeni za „podobné bohům“ (*antitheoi*).
- 58–60 Zde zmíněný Deinomenés není Hierónův a Gelónův otec (jako ve verši 79), nýbrž Hierónův syn

(pojmenovaný podle dědečka), kterého Hierón ustanovil králem nad nově založeným městem Aitna.

- 61 Poukaz k Aitně jako k „onomu městu“ naznačuje, jak si všímá Gildersleeve (ve svém komentáři *ad loc.*), že tento zpěv byl patrně přednášen v Syrákúsách, a nikoli v Aitně samotné.
- 62–65 Hyllovci jsou jedním ze tří tradičních dórských kmenů (spolu s potomky Pamfýlovými a Dymanťovými). Pamfýlos a Dymás byli syny Aigimia, zatímco Hyllovci byli syny Hérakleova syna Hyl-la. Srv. *Pyth.* 5,69–72.
- 67 Amenás (či Amenános) je sicilská řeka tekoucí v blízkosti Etny.
- 71–72 Féničané, tedy Kartháginci, a Tyrrhéni, tedy patrně Etruskové, byli Hierónem poraženi u Kýmy v roce 474 př. Kr.
- 75 Řeckem je tu zřejmě, jak soudí Gildersleeve (*ad loc.*), míněna *Magna Graecia*, tedy Řeky osídlená oblast na jihu Apeninského poloostrova a na Sicílii.